

ביאור סוגיות "העדים שאמרו אמנה היו דברינו" (בתובות י"ט):

א. העדים שאמרו אמנה היו דברינו כתובות (י"ט): "אמר רב נחמן עדים שאמרו אמנה היו דברינו אין נאמנים מודعا היו דברינו אין נאמנים. מר בר רב אמר אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנים מודعا היו דברינו נאמנים מ"ט הא夷 ניתנן ליבטב והאי לא ניתנן ליכטב". פירושו התוס' בד"ה אמר רב נחמן שלדעך רב נחמן אין העדים נאמנים אף בשאיין כתוב ידם יוצא מקום אחר, והקשו מודע לא נאמנים במילו, הרי היו יכולם לפסל שטר שאנו מקוים ע"י טענת מזוייף, ומצאו כבר במשנה שעדים שאמרו אנוסים היינו וכיר' ואין כתוב ידם יוצא מקום אחר, נאמנים ממש מגו. ואין לומר שר רב נחמן סובר כר"מ החלק על משנתנו וסובר שאין נאמנים, דזה, איינו, דעתמא דר' מפורש בגמ' ממשום שסובר ברב הונא אמר רב מודעה בשטר שכתבו אין צrisk ליקימו, ורב נחמן חולק בפירוש על רב הונא אמר רב. ע"ש בתוס' בתירוץ שהילקו בין מודעה ואמנה מצד אחד, לבין אנוסים היינו מצד שני. במודעה ואמנה העדים מודעים שכתיית השטר הייתה כדיין, ושוב "לאathi על פה ומרע לשטרא" (כך היא לשון הגמ' בב"ב מ"ט). לעומת זאת, באנוסים היינו אין העדים מודעים בכתיית השטר בכשרותו, אלא אומרות שאין זה שטר כלל, רק כתיכה בעלמא, ולכן "לא שייך כאן לומר שלאathi על פה ומרע לשטרא שהרי אין מודעים שהיה שטר". בסוף דבריהם הקשו התוס' מודיע רב נחמן סובר שלוה הטוען פרעוני גjur שטר שאינו מקוים נאמן, למורות שהלווה מודה בכשרות השטר. והתוס' אומרות "התם לא מרע לשטרא כלל".

היווצה מדברי התוס' הוא שלרב נחמן קיימות שלוש הלכות. שנאמרו בשטר שאנו מקוים: (א) טענת אנוסים היינו – שאין בה הودאה על כשרות השטר, נאמנת, דין כאן "לאathi על פה ומרע לשטרא"; (ב) טענת אמנה או מודעה היו דברינו – שיש בה הודאה על כשרות השטר, אינה נאמנת, ממש. ש"לאathi על פה ומרע לשטרא; (ג) טענת פרעוני – למורות שיש בה הודאה על כשרות השטר, נאמנת, ממש שגם במקרה זה (במו באנוסים היינו) אין כאן "מרע לשטרא".

נראה שניתנו להבין את חילוקם של התוס' בין אמנה ומודעה לבין אנוסים היינו לאור דבריהם לעיל, דף י"ח: ד"ה "הרוי אלו נאמנים". תוס' הקשו על הדין של אנוסים היינו מהבריתא המובאת בדף י"ט: האומרת שני עדים שהיעידו על שטר מקוים שהעדים החתוםים בו היו אנוסים, אינם נאמנים, והוין תרי'ותרי. ולפי'ז איך נאמין לעדים שאומרים כת"י הוא וזה אבל אנוסים היינו, הרי השטר מכחישים ויש בו עדות שלא היו אנוסים וא"כ הוא מגו במקומ עדים. ותיריצו התוס' "זיל'ל כיון דהצרכו חכמים קיוט הכא לא השיב כלל קיוט מה שאומרים כתוב ידינו הוא זה כיון דאיינחו גופיוו אמרי תור כדיבור קטנים או אנוסים היינו". והג' ח' ז"ל, בפי'ב מהלכות גירושין ה"ג, מבאר דברי התוס' כך: זה שהשטר מכחיש את העדים, היינו בשטר מקוים, ובמשנה הרי השטר אייננו מקוים, ולכן אין בו דין של עדות. אין להחשיב את דברי העדים כתוב ידינו הוא זה" כיוט השטר, ממש שעדות זו אינה מכשירה את השטר. אדרבה, הרי העדים אומרים שאין זה שטר כלל! קיוט שטר על ידי עדות אפשרי רק אם העדות מכשירה את השטר, ולא בעדות הפוולה אותן: לפ"ז סברה זאת אין בשטר המכחיש את הגדרת העדים, וא"כ יש להאמנים לא

מיגו. דין המיגו בא רק כדי לקבוע שעדות זו בשלימיותה היא עדות הפותלת את השטר.

לאור דברים אלו ניתן להבין את ביאורם של התוס' בשיטת רב נחמן באמנה ומודעה. במרקורים אלו לשנו קיומ שטר על ידי הודהתם ש"כתב ידינו הוא זה", מושם שהעדים מודוט בכשרות השטר. אין בעודותם שאמונה היו דברינו או מודעה היו דברינה הכחשה כלשהי לעובדה כשרות גופ השטר. ברגע שישנה עדות המכירה אז גופ השטר, השטר מקויים, ומהו עדרות על החוב כתוב בו, ואין להאמין לעודים המעידים נגד שטר מקויים; אין אכן אפילו תרי ותרי כשם מוכחים ע"י השטר שלהם מושם ש"כיוון שהגיד שוב איננו חזר ו מגיד". וזה הפירוש ב"לאathi על פה ומሩע לשטרא", מושם שהשטר הוא מקויים על פי דבריהם וזאת כח להכחישו. כל זה אינו עדות לאנוניסים היינו במקרה שהעדים באים לפסול את הגוף השטר, ומילא אין עדות לקיים את השטר, ובשטר שאינו מקויים לא אמרינן" לאathi על פה ומሩע לשטרא". מדברי מר בר רב אשיש ללימוד שהוא חולק על סברה זו "דלאathi על פה ומሩע לשטרא". כל הדיוין בנאמנותם של העדים שאמרו "אמנה" או "מודעה" הוא בתחום אחר, דהיינו בדין של "איין אדם משים עצמו רשע". לדעת מר בר רב אשיש אין להאמין לעודותם של אמונה, לא מושם שעדרות זו מוכחת ע"י השטר אלא מושם "דלאathi ליכטב", וכשהם אומרים שכתחבו שטר אמנה הם מרשיעים את עצם ולכך אין לב"ד לקבל עדות זו. המעידים מודעה היו דברינו, שאין אכן כח הרשות עצם, נאמנים, למורת שיש בעודותם הודהה על כשרות השטר. יש לעיין במה נחלקו ר"ב ומבר בר ר"א. נראה שנינתן להגדר מחלוקת זו לאור כמה יסודות בהלכות שטרות.

ב. "עדים החתוםים על השטר נעשו כמו שנחקקה עדותן בב"ד"

מיירת קצראה זו של ר"ל מכירזה על יהודו המשונה של שטר. שטר שעודים החתוםים בו נחשב כעדות שנטבלה בב"ד. הידוש זה הוא חידוש עצום; עדות בביטחון דין עוברת תהליך מסווך כולל האגדה, דרישת וחקירה, וקבלה. עדות השטר מקיפה תהליך זה כולם. עדות שבשטר כשרה מפני שהיא שטר. כך דינו ותוקפו של שטר. כשניעין בסיסו דינו של ר"ל, נראה שנינתן לחלו לשתי הלכות נפרדות.

(א) השטר מעיד על עצמו שהוא כשר ב"חפצא" של שטר: מזה יוצא שכל מה שנחוץ להתחווות של שטר נעשה בהתאם לדרישות ההלכות של עשיית שטר. הדיון של כשרות שטר מבוסס על ההנחה שנייר זה איננו "חספה בעלמא", אלא דין שטר יש לו, והוא ראוי להמסן לירוי. של בעליו כדי להוכיח עדות בכתב על מה שכחוב בו.ណמה שקיים חמש תנאים המתיחסים ליצירת "חפצא" של שטר: שהיה (א) מישתחיב (ב) ושני עדים, (ג) וכולם ראויים למעמדם, זאת אומרת שהמתחייב צ'ל בר-דעת ולא חש'ו, והעדדים הם קשרים ולא פסולים או אונוסים; (ד) שהמתחייב יצווה לעודים לכתוב לו שטר¹; (ה) כתיבת וחתימת השטר תהיה ע"י העודים.

1) בדיון כתיבת השטר על פי צווי המתחייב עיין במאמר לגייטין דף ב"ט. המחלוקת בין גיטין לשאר שטרות. בගיטין אמר הגט נכתב ע"י שלוחו של שליח הבעל הוא פסול למ"ד מייל לא מילסמן לשלח, ואילו בשטרים מסוים. אם החירות השטר ליד הגוטן, והוא מסר את השטר למქבל, השטר הוא כשר. חילוקו מובן, דבגת יש הלכה של כתיבה לשמה, ואם הגט נכתב שלא ע"י צווי הבעל כתיבתו היא פסולה, ושוב אי אפשר לארש בgart זה.

בנוגע לעיקר הדיון של דעת המתחייב, עיין בדברי ר"ז בתוס' כתובות כ: שכתייבת עדות שלא מדעת הולה אינה נחשבת לשטר. משמע. שטוט' בתחילת הדיבור הניבו שכתייבת שלא מדעת המתחייב ("אגרת") יש בה דין שטר. שמעתי מריבינו הגראי"ד סולובייצ'יק נר"ו שברור שטר קניין שלא נכתב מדעת המתחייב אינו כלום. בדברי התוס' נאמרו בשטר ראייה, ואcum"ל.

ההלכה של ר' ל – "בנחקרה" – אומרת שהשטר הוא כשר, וכל הנחוץ לעשיית שטר נעשה כדת וכדין. דוגמה ליסוד זה ניתן להביא מהבריתא בכתובות דף י"ט סוף ע"ב. הבריתא פוסקת שני עדיט המעדדים על שטר מקוים שעדי השטר חתמו או אנוסים או כתים או פסלים, אינם נאמנים, וכך שהגם מפרשת "תרי ותרי נינהו". יש לתמונה, הרי העדים אינם מכחישים את העובדה שעדי השטר חתמו אלא הם מספרים על משהו מהוו לחתיימה. א"כ היכן היא העדות שמכחשתם ואומרת שחתמו בכשרות שלא באונס וכי? אלא זה דינו של שטר, שטר מעיד על הכלוך בכשרותו כشرط.

(ב) השטר לאחר שנמסר מידו של המתחייב לידיו של בעל השטר (המלואה, הקונה המქבל וכו'), מעיד על כל מה שכתו בו, למורת שהעדדים לא ראו את המעשה בכתב השטר. נביא שתי דוגמאות:

(1) המשנה בב"ב קס' ז: אומרת: "כותבין שטר לולה אעפ' שאין המלווה עמו" לפי דברי המשנה, ברור שעדדים כתובים שטר שהוא כשר מבלי להראות. את עצם מתן המעוות. נשאלת השאלה, איך השטר יכול להוות עדות על ההלוואה אם העדים כתבו את השטר לא רואו את ההלוואה התושבה. היא: בר' דינו. של טרו מה. שנחוץ מצד העדים הוא רק לקיים תנאי ודמי הכספי שטר. לאחר שחתמו את השטר, השטר הוא שטר, ועדי מסירתו ליד המלווה הוא מעיד על ההלוואה. ואם המלווה יצא את השטר כנגד הלואה, אין הלואה נאמן לומר שהملואה גול את השטר או מצא אותו, משום שעצם תפיסת השטר בידי המלווה מעביקה לשטר תוקף של שטר, שהוא עדות על ההלוואה.

(2) הגמ' בגיטין ל' ז: אומרת שלדעת ר' א שעדי מסירה ברתי, תקנו חכמים להחටים עדי חתיימה משום שם ומותו עדי מסירה או ילכו למדינת היהם נובל להתייר את האשה להינשא על סמך עדי חתיימה. והדבר תמורה, הרי עדי החתיימה לא רואו את מסירת הגט, ואיך אפשר להחשיבם כעדים על המסירה? Tos' בד"ד, בתבו"ד מסתמא בחכר נעשה". ברור שגדיר הר' מסתמא" הזה הוא גדר של עדות, כי אין להתייר אשת איש ללא עדות. א"כ היכן העדרות? גם כאן התשובה היא: שטרו השטר בידי האשה מעיד על מעשה המסירה והבשרו. זהו תוקפו של שטר².

ג. קיומ שטרות,

מידין תורה, עדות שטר היא בעדות שנחקרה בבב"ד, ברגע שהשטר נכתב ונמסר, ושוב אין לפkap בכשרותה. בהקשר זה סוגיות העדים שאמרו אנוסים היינו, אמן היה דברינו וכו' אינה מובנת כלל. הרי עדות השטר שלימה, ואין לעדרים החותמים בשטר מטור עיון בכך מה סוגיות ניותן לעמד על כך שתוקף עדותו של שטר רחוב יותר; השטר מעיד אף על דברים שאינם כתובים בגוף השטר. עיין בהשגות הרא"ד בפ"ג מהל' אישות הט"ז, ובברר ר' חיים ז"ל על הלכות גירושין פ"ו, ה"ט. לשיטת הרא"ד בשליח להולכת גט, בעינן עדות על הייתו שלח; אלא דעת סברת גיטו מומליך עליו" נחשב באילו יש עדות על, מני השלח. מצאו סברה זו "שכתב מוכי" (משנה, גיטין בג) בניגוד לאלה המכילה את גטה. אולם הדבר נזול הוא כי תפליט האמת בידיה של האשה, לבין תפליטה בין שלוחו של הבעל, האשה מוחורת בתר ספור הדברים שבגת, ולכך הגט מגיד ומעיד על גירושינה. מайдן גיסא, אין שם השלח מזוכר בגופו של הגט, ואיך הגט מעיד עלין לשיטת הרא"ד וראי-שהגדרת עדות השטר היא רחבה יותר, עדים החותמים על הגט מעודים שהוא השטר השללה. וכך לעין בסוגיות אחרות נקבעות נקנות במסירה (ב"ב ע"ז). שמעתי בשם רבינו הגרי"ד סולובייציק נר"ז שהלכה זו היא ההלכה בחלבות הגdat שטרות. שטר מעיד על רשות לקנה במו שהוא בעל-השטר. שהרי שמו נקבע בגוף השטר; אם מסר הקונה את השטר לשליishi משתגנית הגdat השטר להוות כלפי הקופה החדש שהוא הוא החופש את השטר וזה למרות שטר זה אינו מוחכר בגוף השטר ורבינו הגר"ד נר"ז אמר שדין זה של עדים החותמים על השטר נעשה כמו שנחקרה עדותם בבב"ד פירושו שהשטר בתפיסתו מעיד על כל מה שנוצע להבשרו וקיים של שטר זה שעלו חתמו העדים. ולכן השטר מעיד לטובת השלח החופסו או הלויק החודש התופסו למורות שאין מוחקרים בתו הגט משום שעודותם וnochaza כדי שהשטר יהיה כשר ובר תוקף.

זכות להעיר עדות כלשהי הנוגעת לשטר, שהרי כלל הוא בעדרות: "כיוון שהגיד שוב איינו חזר ומאייד". ככלותם כלפי השטר אפשרית ורק לאחר שחכמים הצביעו קיומם ואמרו שאין עדות השטר גמורה כל עוד שהשטר איןנו מוכנים. כשהחכמים חדרו את דין קיומם שטרות, חל שינוי מהותי בנוגע לשטרות: אין לשטר שאינו מוכיח דין של "בנחקרה", והשטר חשוף לטענה נגד בשנותו. חכמים דורשים, ככלת עדות נוספת, ב כדי שתחול על השטר דין "בנחקרה".

יש להסתפק בדיון זה שחכמים דחו את דין "בנחקרה" של שטרות, האם עשו זאת בנוגע לשתי ההצלחות (האמורות לעיל) הצלולות ב"בנחקרה", או רק בנוגע לحلכה הראשונה? כ舍דים מעדים על שטר שהוא נכתב כהלאתו ואין לפkap על בשנותו, ניתן לקיים את השטר על פי עדותם. מה אם אולם עדים המעידים על בשנותו של השטר ב"חפצא" של שטר (קרי: השטר הוכח בדוח ובדין) אומרים שאין לשטר זה תוקף להעיך על הלואה מסויימת ואת שעלה אנו רנים? שאלה זו מתעוררת בנוגע לעדים שאמרו כת"י הוא זה אבל אמונה היו דברינו. אין עדות זאת הכחשה כלשהו לעובדת בשורת השטר בתוור "חפצא" של שטר. אין שום פסול בגופו של השטר; העדים מודים שהשטרبشر ללוות בו מכאן ולהבא. העדות שלהם רק מבטלת את כוחו של השטר להעיך על הלואה זו. נראה שרב נחמן ומאר בר ר' נחלקו בנוגע לשאלת זו. ר'ב סובר שחכמים דרשו קיומם שטרות רק בגין הרាជון של "בנחקרה". חכמים לא הסתמכו על כוחו של שטר להעיך על בשנותו בשטר, ככלומר שבהתנאים הדורושים להכשר השטר נתקימו בשטר זה. אך בדיון השני של שטר – כוחו של שטר להעיך על המעשה – לעולם לא נגעו. לדעת רב נחמן, כ舍דים אומרים כת"י הוא זה אבל אמונה היו דברינו. מתקיים השטר על פיהם, מכיוון שהם מודים בשירות השטר כ"חפצא" של שטר, ושוב אין להסתפק על עדות השטר הכתובה בו. מילא, חזר דיןנו של שטר זה להיות כרינו של שטר מהתורה, ואין לעדים שום זכות להעיך ולהכחיש את השטר. זהו, ככלו של ר'ג ש"לאathi על פה ומרעי לשטרא". מר בר ר'א החולק על ר'ג סובר שע"י הדיון של קיומם שטרות חכמים הפשיטו מהשטר את כל כוחותיו. אי אפשר לקיים את השטר על פי דבריהם של אלו האומרים שאין עדות של הלואה בשטר זה הנמסר שלא ע"מ לקבל מעות. אין אפשרות לקיים שטר ע"י עדות השולחת את כוחו של השטר להעיך עדות על הלואה זו. שטר שאינו מוכיח חשוף גם לחששות מעין אמונה המבטלות את כוחו להלואת הכתובה בו.

לחותסת ביאור, המחלוקת היא בהבנת עדות לקיום שטר. לדעת ר'ג, ביל"ד צירבם לקל עדות על שטר ולא עדות על מעשה הכתוב בו. ביל"ד מקבלים את אמרות העדים הנוגעת לשטר, אך אינם מקבלים עדות על עצם המעשה. בכת"י הוא זה אבל אמונה היו דברינו ישנן שתי חלויות עדות: (א) עדות על השטר, (ב) עדות על מעשה ההלואה. בנוגע לעדות על השטר יש לקבלת עדות מצד הדיון של קיומם שטרות. בנוגע לעדות על המעשה, אין ביל"ד מקבלים עדותם כלל, שהרי העידו. כבר על המעשה בשתתמו על השטר. אין זה דומה לעדות של "פלוני ובענלי לרצוני" שלדעת ר' יוסף (סנהדרין ט): כיוון שעדותו על עצמו שנרביע לרצונו פסולה, גם עדותו על הרובע פסולה. בסוגיא בסנהדרין ישנה עדות אחת על מעשה רביעה, ואמ בטלת עדות זו במקצתה, בטלת העדות כולה. משא"כ בסוגיתנו העדים מגידים שתי הגדרות שונות על שני מעשים שונים: (א) מעשה עשיית השטר; (ב) מעשה ההלואה. לדעת ר'ג, כשחכמים אמרו שלהכשיר שטר יש צורך בקבלת עדות נוספת, הם דרשו לקבלת עדות רק על עשיית השטר. בנוגע למעשה הכתוב בשטר הרי עדות השטר על המעשה

לעולם היא. עדות כשרה, רק שיש צורך לאשר את עשיית השטר כדי להפעילו. ברגע שאישור זה קיים, השטרبشر לא גבוה בו, ותוספת העדות של העדים שהשטר הוא "אמנה" מוכחת ע"י השטר, ואין לקבלה בכ"ד.

מר בר ר"א סובר שחכמים הפקיעו את דין "כנחקרה" למגרי, והצרכו עדות נספנת המאשר את המעשה; אלא שהם אמרו שעדות על השטר היא עדות על המעשה. וזה דין בקבלה ב"ד, שב"ד מקבלים את העדות על השטר בתורת עדות על המעשה הכתוב בו. עדדים שאמרו אמנה היו דברינו הרי עדותם מכחישה את המעשה הכתוב בשטר, ומוכיחו שאין הלהקה של "כנחקרה" בשטר זה, עדותם מתקבלת; והשטר נפסל. יש לציין שדין המשנה "עדדים שאמרו כת"ז הוא זה אבל אנוסים היינו נאמנים" לא מהו בעה לשיטתו של רב נחמן. עדדים שאומרים שחתמו בעל ברכות אינם מודים בכרשותו של השטר. אדרבה, הם מעידים שכחיבת השטר הייתה בפסול; וחסר בו תבאי מתנאי הכרשו בשטר. ברור א"כ שאי אפשר לקיים את השטר על פי עדותם. כמו כן, עדדים שאמרו כת ידינו הוא זה אבל המתחייב היה קטע בשעה: שזו לכתב את השטר, יש להאמין גם לדעת ר"ג, משום שהם מעידים שהשטר נכתב בפסול. אם כי, יש מקום לבטל את עדותם מדין "אין אדם משים עצמו רשע", וע' בחו"מ, סוף סימן מ"ז.

ניתן לumed על כך שישנה נפ"מ נוספת בין רב נחמן למר בר ד"א, והיא במקורה שהלווה מודה בשטר שכתו אף טוען שהשטר הוא שטר אמנה. לרבות נחמן הלה אינו באמן, מפני שאפשר לקיים את השטר על פי הودאותו בכרשות השטר, והשטר מבחיש את טענותו שלא הייתה הלוואה. למר בר ר"א הלווה אכן מושם אין לקיים שטר על פי דבריו. של הלווה המכחישים את כוחו של השטר להuid על מעשה ההלוואה הכתוב בו.

יש להסתפק במקרה אחר, כאשר הלווה טוען שכחיבת השטר אך לא מסר אותו, השטר נפל ממנו, ומעולם לא לווה. לדעת מר בר ר"א ברור שהלהה אכן בדרכיו המכחישים את עדות השטר קיומ השטר. הספק הוא לשיטת רב נחמן. הבדל אחד קיימים בין טענה זו לטענה "אמנה". במקרה שלנו אין הלווה מודה בנסיבות השטר ליד' המלה; באמנה נוספת על כך שהלווה כתב את השטר, הוא גם מסר אותו למלה: האם הבדל זה הוא ממשמעותי?

ד. שני פירושים בשיטת רב נחמן
אם נשווה את דבריו ר"ג בעל התוס' ניפוי שהם מובאים בכתביות (י"ט) לדבריו המוכאים בב"ב (מ"ח): ד"ה אמר רב נחמן, נראה שנינו לעמוד על שתי הבנות בשיטת רב נחמן. תוס' בכתובות, כאשר הוא מפרש את טעמו של ר"ב, הוא מחלק את הדברים לשני חלקים. בתחילת הדיבור ר"י מתייחס למודיע: "הינו טעונה דמודיע האיל ומודים שהשטר נכתב ונמסר כהלוואה שוב לאathi על פה ומרע לשטרא". לקראת סוף דבריו תוס' מתייחס לאמנה: "וזאמה נמי, בראה זההינו טעונה דלא מהימני לרבות נחמן דלא מרעי לשטרא והואיל ומודים שהשטר נכתב כדין מדעת הלווה". בנגע למודיע גם הכתיבה וגם המסילה הוי בנסיבות, ואילו באמנה רק הכתיבה היתה בנסיבות, ובכל זאת "לא מרעי לשטרא". לעומת זאת, תוס' בב"ב כוללים את שני המקורים יחד באמרת: "זההינו טעונה במודיע ואמנה לר"ב הואיל ואמר שהשטר נכתב ונמסר כהלוואה שוב לאathi על פה ומרע לשטרא". גם שטר אמנה נמסר כהלוואה.

נראה שtos' בכתביות הבינו שלדעota ר"ג כל שהוו העדים בנסיבות כתיבת

השטר ודיננו כ"חפצא" של שטר, אף שהעדים מכחישים את מסירות השטר למלה לשט התחייבות, בכל זאת השטר מקויים על פיהם, ושוב "לאathi ע'פ' ומרא לשטרא". אין מסירות השטר חשובה לדין קיומ השטר מושם שדין קיומ מתייחס להכשר השטר ולא למסירות השטר.

אך לפי הינתן התוס' בב"ב בדעת ר'ג, עדות על כתיבת השטר והכשרו איננה מספקה לחלות קיומ השטר. כל עוד שהשטר לא נמסר כהכלתו אין הוא שטר. משום כך הוזקקו תוס' בב"ב לומר שלר'ג גם שטר אמנה נמסר כהכלתו. אמנה מסירה זו לא הייתה לשם הלואה, מ"מ כל מעשה מסירה מרצונו של המתחייב הוא מעשה מסירה לעניין השלמת השם שטר. עצם העובדה שהלווה מזין את המלה בראיה כנגדו היא גופא המסירה המשלימה את עדותו של השטר.

לתוספת ביאור בחלוקת זו בגין מסירת השטר יש לעיין בדין שטרי. קניין הכספיים דעת מקנה במסירת השטר לולוח. האם דעתה זו נזכרת מחתמת גדרי הלכות שטרות או פשוט, מחתמת דעת-מקנה הכללית של כל הקניינים וכן יש לחזור בשטר מלואה, שהשבודים בקרקעוטיו של הלואה חלים ע"י מסירת השטר, האם דעתו של

הלואה במסירת השטר היא הלכה בחלות השבדודים או גם בחלות השטר. אם נבון שדעת-מקנה בשטר היא הלכה של דעת בשטרות, יש לומר שהשטר בשטר נשלם ע"י מסירתו. דוגמה לסבירה זאת ניתן להביא מחלוקת ר'א שעדי. מסירה ברותי בוגר למסירת שטר שאין בו עדי חתימה, בפניו עדי מסירה, אין ספק שעוצם המסירה יוצרת את חלות השטר. מסתבר שצריך דעת של שטרות כדי שהמסירה תפעול בגוף השטר. ושמעתה בשם רבינו הגרי"ד סולובייצ'יק נר'ז שעל' פי הckerה זו יש להבין את שאלת הגם' בגיטין (פרק ל'ב): אם אפשר ביטול הגט ע"י הבעל לאחר כתיבתו קודם מסירתו (עיין ברמב'ס, פ"ו מהל' גירושין הכ"א, שפסק שייתכן ביטול הגט בין כתיבתו לנתקתו). אם מסירת השטר היא הלכה אך ורק מצד יצירת חלות הגירושין, "ונתן בידה", והשטר הוא שטר ברגע שנכתב, אין הבעל יכול לבטל את השטר. אך אם המסירה היא גם הלכה בחלות הגט והיא נחשבת כחקלאה הבכשר הגט, הבעל יכול לבטל כל עוד לא נמסר שהרי עדין לא חלה בו חלות גמורה של שטר. לפי זה יש להסביר שתוס' בכתובות הבינו למורת שאין בעדותם הודהה על מסירותה לשט בעודים שאמרו אמנה היו דבוריינו למורת שאין בעדותם הודהה. לעומת זאת, מעתה השתבעודות, בכל זאת ישנה הודהה על כתיבת השטר ומילא השטר הוא שטר. לעומת זאת, תוס' בב"ב סבורים במסירת השטר היא חלק מהכשר השטר, אבל כל מסירה מדעתו של הליה, המאפשרת למלה להוציא שטר כנגדו, היא מסירה המשלימה וממושירה את השטר לכט' אמנה" יש הודהה שהשטר הוא שטר.

הנפ"מ בין שני הסבירו התוס' היא בלואה הטוען שהשטר נפל ממנו. לפי תוס' בכתובות אין הלואה נאמן. שהרי הוא מודה בכתיבת השטר והכשרו, ויש בהודהה זו קיומ השטר. לפי תוס' בב"ב הלואה נאמן, משום שאינה מודה בהכשר השטר. כאשר הלואה טוען שהשטר לא נמסר כלל הוא אומר שחרר בעצם הכשרו של השטר.

נראה שעל פי היסוד הב"ל ניתן להבין את מחולקת התוס' ר'לי"ד ורש"י (כתובות י"ט). בפירושו של המושג שטר אמנה. ז"ל התוס' ר'לי"ד: "פי' המורה שטר אמנה שלא להה כלום אלא כתבו ומסרו למלה. שאם יצטרך למלות ילווה והאמינו שלא יתבענוআ'ב' מלוהו. ואיינו נ"ל דמשמע מפירשו שהערומים נתנו להה והוא נתנו למלה וא"ב אמר קרי לי' ל�מן עולה ולא מהימני עדיט בזאת והתנו כותבין שטר ללה ע"פ שאין מלוה עמו... וכט' אל' ודאי שטר אמנה הוא. שלא בעsha מתחלה למלות

בו אלא הלוּה עשו כדי להראות עמו לועלם שאנו עשייה... וشرط אמנה כזו ודיי הוא. עליה שלא נעה בשביל הלוּה ואין העדים רשות לחותם בו'. רשי'י הבין שמשמעות השטר היא חלק מהקשר השטר; למורתו שהמשנה פוטרת את העדים מלהראות את מסירת השטר. היינו משום שאפשר להניח שהשטר גמיסר עמדעת המתחייב ולשם עשיית שטר. במקרה שشرط נכתב על מנת להמסר ללא דעת, מקנה או דעת מתחייב אסור לעדים לכתב שטר זה, משום שידוע שייחסר פרט לכך להקשר השטר. תוס' ר' י"ד סובר שאין לעדים שום עניין במסירות השטר, אלא בהקשר גוף השטר. דהיינו כתיבתו. אבל כתיבת השטר היא פעלת הגדרת עדות על המעשה בכתב הכתוב בשטר. אם הלוּה מתחילה אינה מתכוון ללוות בשטר כתיבת השטר היא בעדות שקר, ואסור לעדים לכתב שטר כזו.

ה. הגדה נסופה בקיום שטרות

עד כה תיאחسنנו לשולש אפשרויות בהגדרת קיום שטרות ע"י עדים:

- (א) השטר מתקיים ברגע שהעדים מעדים על כך ש גופו השטר הוכח כדין;
- (ב) השטר מתקיים כשהעדים מעדים שהשטר כשר להעיד על הלוּה והוא כדין;
- (ג) אין השטר מתקיים עד שהעדים ייעדו שהשטר כשר לה夷ע על הלוּה וזה עליה אבוי דנים. אפשר לעומת זאת לאפשרות רביעית, והיא שהשטר מתקיים ברגע שהעדים אומרים "כת"י הוא זה". במיללים אחרות, חכמים הצריכו קיום רק בגין החשש זיווק. אם יתברר ששמות העדים המזוכרים בשטר מתאימים לעדים שחדרו בשטר, אין להוציא לפיקודם של שטר זה. השטר מקוים, והעדות שבו "כנחקרה בבל" ד". שיטה זו יש בה הרבה מן ההגון: הרי מצאנו קיום שטרות על ידי השוואת החתימות לשטרות אחרים שהוחזקו בבל. בסוג קיום זה אין ביד יותר מקיבעת עובדת חתימת העדים. לא נתגלו שום פרטיטים נוספים בנוגע לשטר, ובכל זאת השטר מקוים, ושוב "לא את עלי פה" ומורע לשטרא". מודיע לא יהיה דין קיומו שע"י עדים כדין קיומו ע"י השוואת השטר אחריו.

כשתמצעי לומר שיטה זו היא שיטת ר"מ החולקת על דין משנתנו בעדים שאמרו כת"י הוא זה אבל אנוסים היינו. לדעת ר"מ אין העדים נאמנים, והסתוגיא (י"ט). מוסרת ש"טעמא דר"מ בדבר הונא א"ר דאי ר' הונא אמר רב מודה בשטר שכתבו אין צrisk לקיימו", "מודה בשטר שכתבו" פירושו שיש הוראה על פולחת הכתיבה ע"י העדים המזוכרים בתוך השטר. זאת ולא יותר, לר' מ הודה זו יוצרת חלות קיום על השטר, ובנגדי שטר מקוים אין להאמין לטענות ולעדויות בלשון.³

(3) יש להזכיר, לדעת ר' יוסף בסנהדרין (ט): שאם יש פסול בחלק מההגדרה אין מקבלים את ההגדה כלל, אך אפשר לקיים את השטר ע"י עדים שאמורים אנוסים היינו, הרי אם לא נכלל את הגדרת "של עובדת היותם אנוסים" אך נכלל עדותם להסביר את השטרו לפי דברינו שלעת ר"מ הדיין של קיום הוא רק כלפי עצם החותמות, אין זו קושיא; כשב"ד מקבלים עדות של קיום הם מקבלים עדות רק על כתוב ידו של העוז. מחדל כל חוספת עדות היא עדות נפרדת, חלות עדות אחרת, אבל העוזה הראושונה על כת"י היא כשרה בسلامותה.

מדברי הותוס (י"ט: ד"ה אמר ר"ב)ышמע שהבינו שר' יוסף הסכים לדעת חכמים בஸנהדרין שב"אנוסים הדינו" העדים נאמנים. הבזה זו טעונה הוכחה. היה מקומות לומר שר' יוסף מעת ר"מ, שכן הודה על אי-ודופו של השטר מחותה קיומ, אלא אותו על פה ומרע ליה לשטרא. משפט ר' יוסף שלוה נאמן לומר פרעוץ בגזゴ רמזויף למורתו שהוא מודה בכתיבת השטר, אין הוכחה כלל. הרי זה פשוט שלוה הטוען פרעוצי אין חסרו בקיום השטר, שהר' גם לפוי דברינו של הלזה אין שום פסול בשטר זה. מ"מ הלוּה נאמן משום ש"לא מרע לשטרא כלל" (כפי שנבאר لكمן). א"כ מהיכן יצא לתוס' שר' יוסף כמשנהו א"כ תוס' הניחו שר' יוסף לא יחולק על סתם משנה.

ג. העדים שאמרו "אמנה" בפסק הלהבה.

משני פסקי הרמב"ם ניתנן להוכיח שהוא פ██ס כמר בר ר'א, ולא בר ב. נחמן.
(א) בהלכות עדות, פ"ג, ה'ז הרמב"ם כתוב: "ובן אם אמרו אמונה היו דבוריינו אין נאמנים שהמעיד על שטר אמנה כמויד שקר". מדבריו הרמב"ם משמעו שישיבת אי-נאמנותם איננה הכחשת השיטה, אלא אין אדם מ"ע רשאי. (ב) בהלכות מלאה ולווה פ"ד, ה'ה, הרמב"ם כתוב: "הוציא עליו שטר חוב שאינו יכול לקיימו ואמר הלווה אמרת שאני כתבתי שטר זה אבל פרעתיו או אמנה הוא או כתבת לי לווח ועדין לא ליתוי וכל בוצוא בזה הואר ואם רצה אמר לא היו דבריהם מעולם והרי מפיו נתקיים הורי זה נאמן וישבע היסת וופטר וכו". מדבריו בנווגע לטענתה "כתבתי לווח ועדין לא לוייתי" לא ניתן להוכיח שהרמב"ם פ██ס בגדי ר'ג. כפי שדיקנו מתחום 'בב' ב', ר'ג מודה שכל שלא נחברה לשטר נמסר, אין בו דין קיומם, וממילא הלווה נאמן לטענו שהשטר נפל ממןנו. אך, מדבריו הרמב"ם בנווגע לטענתה אמנה יש להוכיח שהויא פ██ס נגד ר'ג. שהרי לר'ג יש בטענתה אמנה קיום השטר, ואין להאמין לטענת הלווה המוכחת ע"י עדות השטר. (מה שהרמב"ם מוסיפה, "הרי מפיו נתקיים", מוסף על טענת פרעתי).

אם פ██קים כמר בר רב אשיה, במקרה שהעדים היו רשאים לחותם על שטר אמנה, ואין כאן שקר וועלה, יש להאמינו. כתוב הטור (חו"מ סימן מ') שגם העדים אמורים שבשעה שחתמו לא ידעו שהשטר הוא אמנה, ולאחר קר נתברך להם שהויא אמנה, הם נאמנים. יש להסתפק, האם העדים נאמנים במקורה זה אפילו אם כת"י יוצא מקומות אחר. לפי מה שפרשנו עד כה, המחלוקת בין ר'ג למאר בר ר'א היא האם באמנה יש דין של "לאأتي על פה ומוציא לשטרא", דהיינו האם העדים מכחישים שטר. שאלת הchèיה בשאלת החרטה: האם השטר מקוימים או לא. לדעת מר בר ר'א אי אפשר לקיים את השטר על פי דברי העדים המכחישים את-מעשה הhalbאה, ואם אין השטר מקוימים, אין עדותם מוכחת ע"י השטר. (אלא שיש בעיה, אחרת של אמאע"ר). בשטר מקוימים גם מר בר רב אשיה יורה שעודותם "אמנה" מוכחת ע"י השטר. עיין בדברי הב"ח על הטור שמדליק כמו שכתבנו מדברי התוס' שנלו (יט: ד"ה א"א נחמן): "אמר ר'ג... אמנה היו דבוריינו אין נאמנים ע'ב אין כת"י יוצא מקומות אחר איררי דיין כת"י יוצא מקומות אחר פשיטה... ועוד דמר בר רב אשיה ק אמר דין נאמנים מסוים דלא ניתן ליכתב ואי בכתב יון יוצא מקומות אחר אפילו ניתן ליכתב פשיטה דין נאמנים". מדברי התוס' יוצא בשטר מקוימים אין להאמנים אפילו כאשר בעיה אמאע"ר איננה.

אך עיין בדברי הש"ך בס"ק קי"ד שמדליק מדברי הנמוקי יוסף בב"ב, והריטב"א בכתבות שכה העדים מיודים שלא ידעו שהשטר הוא אמנה עד לאחר שחתמו נאמנים אפילו כתבת"י יוצא מקומות אחר. ראשונים אלו מושים עדות זו לעודות שהשטר פרוע או מחוליל, ועדות על פרעון או מחייב נאמנת אף בשטר מקוימים.

בראה שחלוקת זו היא מחלוקת בגדר דין "כיוון שהגיד שוב אינו חורר ומגיד".
כל זה ניתן להליכה לשני דיניהם: (א) לאחר שעודותו של העד נסתהימה, שוב אין העד יכול לחזור ולסתור עדותו. (ב) אפילו אם העד אינו סותר אלא מוסיף הוספה הגורמת ביטול עדותה, אינו יכול להוסיף לעודות. (על לשון הרמב"ם, פ"ג מחלוקת עדות, ה'ה). ניסוח לדין השני יש למצוא בדבריו השאלות (ויקרא.ס"ט): "אם לא יגיד ונשא עוננו כיון שלא הגיד לא יגיד וממילא כיון שלא הגיד שוב אינו חורר ומגיד". לפי ניסוח זה יש דין של "שוב אינו מגיד" - אף ככלות שעודות השער לא העיד אלא השמי מעדות

הראשונה. דין זה ניתן להגדרו בשני אופנים. (א) אם דין זה הוא דין של חזרה. כל מה שהיה נוגע לעדות הראשונה והעד השמיתו, נחשב כאילו העד את ההפך, ועכשו הוא סותר את דבריו הראשוניים. (ב) הלכה חדשה היא שלאחר מעמדו הראשון בבל"ד שוב אין לעד זכות להעיד עדות בלשחי הנוגעת לעדות הראשונה. הנפ"מ היא בהוספה עדות על מעשה מאוחר יותר שקרה לאחר ההגדה הראשונה. במקרה זה לא אפשר לומר שהעד השמייט הוספה זו מעdotתו הראשונה ועכשו הוא חזר בזמנו. הרי בשעת עדותו הראשונה לא ידע מומחה! אך, אם אין לעד זכות להעיד, כהגדתנו, השנייה, גם כאן נאמר "כיוון שהגיד וכו'". הב"ח הבין בהבנה השנייה, ואילו הראשונים המוצטעלים בש"ך הבינו שדין "כיוון שהגיד" הוא רק דין של חזרה, ובאופןים לא ידוענו בשעת חתימה ששטר זה הוא אמנה, אין כאן הוספה שיש בה חזרה, אלא הוספה של בירור. נראה שאפילו הנמו"י והristol"א יוכולים לסבירו. אין לעד זכות להעיד שום עדות נוספת, אלא שיש גדר מיוחד ל"כיוון שהגיד" בשטרות. כבר ביארנו (למעלה), פרק ב') שטר מעיד על יותר ממה שהעדים דאו, שטר משלים את העדות שכתובה בו, מכל מה שנחוץ להפעלת כוחו. הגבלה אחת קיימת בנוגע להרחבת עדות השטר והוא שלא שמענו מעדי השטר את ההפך. עדי השטר פטורים מלראות את מסירת השטר (משנה ב"ב קסוז): ויכולים לחותם שטר ולתתו לידו. של המתחייב שזו היא שטרת לאחר מכן, כשהמלואה מוציאה את השטר, אנו אומרים *شمכוין*. שטר זה יוצא מתחת ידו, השטר מעיד על מסירתו בזאת וכידון. עדי השטר עדים שומרם על הזכות להכחיש השלמה זו ולהעיר שהשטר נמסר שלא על מנת להתחייב (אמנה). במקרה זה אין עדות המסירה עדותם של העדים אלא של השטר אין בעודותם. "אמנה" דין של "כיוון שהגיד" משוטט לא העידו על מסירת השטר. لكن סוברים ראשונים אלו שאם אין בעיה של אמנה, נקבע עדותם שהשטר הוא אמנה אף שהשטר מקוים.

לפי הבנתנו בשיטת ר'ג שטר שעדיו מיעדים "כת"י הוא זה אבל אמנה היו דברינו" הוא שטר מקוים. בזונת דברי ר'ג "אין גאנטינט" חיליא לא שלילת עדותם וכאילו שהם לא העידו בכלל. אדרבה, קיבלנו עדותם בנוגע לקיום השטר. הבנה זו مستמכת על סברה פשוטה: אם לא נאמר שהשטר הוא מקוים, מדוע אין להאמינן? הרי אנחנו שטר שאנו מקוים אין בו דין "בנchorה" ואין לעזות השטר תוקף של עדות כשרה. אם כן מה מכחיש את העדות ש"אמנה היה דברינו"? אלא, וודאי שר'ג חדש. שיש בעודותם קיום השטר, וכך לאathi על פה ומרעי ליה לשטרא", דהיינו שאין לעדים זכות להכחיש את השטר שמהווה עדות שלימה, וכיוון שהגיד שוב אינו חזר. ומגדיד. ברור שלדעת ר'ג לאחר שהעדים העידו "כת"י הוא זה אבל אמנה היו דברינו" שוב אין הלה נאמן בטענת פרעתיה, מכיוון שבשטר מקוים אמריבן "שטר בידי מאיל בעי" נגד טענת פרעתיה.

ז. פירוש אחר בשיטת ר'ג

יש מקום להציג פשט אחר בדברי ר'ג "אין גאנטינט". אין לכך נמי, השטר בשאר שטר שאנו מקוים כמו שהיא מקודם. ר'ג קיבל את היסודות של מר בר ר'א שאי אפשר לקיים שטר על פי עדות המכחישה את המעשה הכתוב בתווך השטר. למרות שאין לשטר אין קיון, אומר ר'ג שהעדים אינם גאנטינט. מדוע? כדי להבין אפשרות זאת علينا להקדים חקירה וסודית בדין קיון שטרות. יש מקום לשתי הובנות שונות בדין זה שחייבים העריכו קיון ולא הסתמכו על עיקר דינו ותוקפו של שטר "שעדים החתוםים על השטר הוא בנchorה עדותם בבל"ד".

(א) חכמים הפקיעו את דין "בנחקרה" שבסטר. אם כן שטר שאינו מקויים אינו שטר, שהרי כל המושג שטר הוא עדות שנתקבלה בבי'ה' (כהבנה זו פרשנו עד כה).
(ב) גם שטר שאינו מקויים הוא שטר, ויש לו דין של עדות שנחקרה. אלא שדין קיומ שטרות הוא דין בגביה בבי'ה' דהיינו שחייבים אמרו שככל זמן שלא קיימו את השטר, יש טענה בעל-דין נגד השטר, אין לבי'ה' לא לגבות על פי השטר. דין קיומ אינו דין בשטר: השטר מצד עצמו הוא שטר בעיקר דיןנו. אלא שדין הוא בכ'ה' דשביה' לא מוציאים ממן על פי שטר זה כל עוד הם לא קבלו עדות נספת המאשרת את ברותו של השטר.

לכואורה יש בשאלת זו מחלוקת מפורשת בין הראשונים. עיין ברמב"ם הלכות מלוה ולוה, פ"ג, ה"ב. הרמב"ם פוסק שמולה שבאה להפרע בשטר שבידו שלא בפני הלווה ואי אפשר לבי'ה' להודיע לוהה במהרה, אם המלה יכול לקיים השטר שבידו (ועוד שתי ראיות, ע"ש), אז ב"ה גובים מנכסי הלווה. המגיד משנה מביא דעת היש חולקים שאומרם ש מכין שאין כאן טענה בעל-דין נגד השטר, אין המלה צריכה לקיומו, ואפשר לגבות על ידי שטר שאין בו קיומ. בפסקות המחלוקת היא בחקירה שלנו. אם שטר שאינו מקויים אינו שטר, אין לגבות על פי אפילו בשאן טענה בוגדרו. אם שטר שאינו מקויים הוא שטר, אפשר לגבות ע"י כל זמן שאין טענה בוגדרו. נראה שגם הרמב"ם יכול להשכיל שטר שאינו מקויים הוא שטר: אלא ש לדעתו הרמב"ם במלוה שבאה להפרע שלא בפני הלווה יש דין של טענין, שביה' טענים. بعد הלווה מכין שהוא לא עומד בפניינו ואינו יכול לטען. לדעת הרמב"ם דין טענין נאמר אפילוumi במי שיוכלו לטען בכל מקרה של העמדה בדיון, ורק שבמקרה מסוים אינו בפניינו לטען. עיין בバイור הגרא'א, חיו"מ ס' ק"ח, ס' ק"ד. אם יש טענה בוגדר השטר אין לבי'ה' לדגש ע"י.

שמעתי בשם רבינו הגראי' דסולובייצ'יק נר"ז שיש להוכיח שדין קיומ שטרות הוא לא שבלי קיומ השטר הוא "חספה בעלמא", אלא שקיום הוא דין בגביה ביה' דדברי היירושלמי חמוץ עיטם בתוס' כתובות (ב). שיטת התוס' היא שעד בשטר לא חשוב שטר, ואין אפילו עדות של עד אחד. תוס' מקשימים מהגמ' האומרת עד אחד בשטר ועד אחד בעל פה אין מצטפין, עיין שם בקוסית התוס'. על זה התוס' מביאים את פירוש היירושלמי שעדי אחד בשטר הינו שנים חתומים בשטר וקיומו כתוב ידו של אחת מהחתימות ולא מצאו לקיט את השניתה. לא מובן איך פירוש זה יתרץ את קוסית התוס': הרוי כל עוד שלא קיימו את שתי החתימות יש תוקף של שטר רק בגיןם לחתימה אחת, ותוס' סובר ששטר של עד אחד אינו כלום! אלא מוכחת שטר ש אינו מקויים הוא שטר, רק שדין הוא בגביה ביה' דשאן גובין על פיו. מכין שקיומו חתימת עד אחד, כלפי העדות של עד זה יש לבי'ה' "לגבות" על פי עדותה אלא שכוחו של עך אחד הוא לחייב שבועה, וא' ביש לבי'ה' לחייב שבועה ע' פ' שטר זה.

כן יש לדיקק בדברי התוס' כתובות (יח): ד"ה "ואין אדם" בתירוצים הראשון. זה לשונם: "ויל' כיוון דקיים שטרות דרבנן לא פלאגין דיבורא כדי לפסל השטר". לדברי התוס' אי אפשר לומר ששטר שאינו מקויים הוא "חספה בעלמא" ואין בודין שטר; דא"כ מדובר לא נאמר פלאגין דיבורא בעדות של שטר שאינו מקויים, הרוי אין בזה חידוש פסול בשטר, שהרי השטר הוא פסול מצד עצמו. אלא נראה שכונת התוס' שטר זה כשר לגבות בו מדין תורה, וחכמים ש叙述יכו קיומ לא רצוי זה לפסל את השטר אלא להזכיר קיומ. לכן אין לבי'ה' לעשות פעולה של פלאגין דיבורא כדי לחיש פסול בשטר. נראה שגם יתר התירוצים של תוס' הסכימו ליסוד זה בהבנת דין

קיים שטרות. אלא, שהם הבינו הינה אחות דין "פלגין", והוא ש"פלגין" אינה פעולה חיובית של ביל"ה, אלא שדין זה חל ממלא ברגע שהעדים מוסיפים לסיפור עדותם הוספה שאין בה דין עדות (מושט שאין אדם משים עצמו רשאי). לפי סברת "פלגין" הרספה זאת נופלת מלאיה וכאליו שביל"ד לא שמעו אותה כלל. לכן תוס' ממשיכים לשאול מודיע לא נפסול את השטר על ידי עזרות ש"אנוסים היינו"/

עוד נפ"מ, לחקירה זו שמעתי בשם רבנו בר"י בוגע ללה שחויזיא שובר נגד שטרו של המלווה, והשובר אכן מקויים. אם המלווה טוען מזוייף נגד השובר, ברור שביל"ד איןם יכולים לפ██וק על פי השובר ולפטור את הלוחה. מה היה כאשר המלווה אינם או יתום. ואינו יכולטעון נגד השובר הרי בכח"ג אין דין "טעןין" מושט בכלל הוא. שאמרינו טענין רק להחזקק ממון ולא להוציא ממון. האם נפטר את הלוחה על ידי שוברו? אם שטר שאין בו קיום איןו שטר, אין לפוטרו. אך לפי מה שאמרנו שאח"ג גם לפני קיום השטר הוא שטר. אלא שביל"ד לא נזקקים לשטר שיש גדרו טענה, במקרה שלנו שאין כנגד השובר טענה אפשר יהיה להסתמך על השובה, ולפטור את הלוחה.

על פי חקירה זו יש לנתח את דין המשנה "העדים שאמרו כת"י הוא וזה אבל אנוסים היינו וכור' נאמנים". יש לשאול שאלה יסודית: מה גדור דין נאמנותם? האם הם נאמנים בתורת עדים או שאין לדבריהם תורה עדות. אלא. נאמנותם בעלמא לטעון ולהדרוך על השטר הנפ"מ חשוב ממה. מה היה אם לאחר שחדודים העיזו שאנוסים היו ביל"ד קילמו את השטר? לפי הסבולה הראונה שביל"ד מקבלים את דבריהם בתורת עדות, השטר פ██ול, שהרי נכתב באונס. א"כ ברגע שביל"ד שמעו את העדות "אנוסים היינו" עליהם לקרוע את השטר, שהרי שטר פ██ול הוא; ושוב לא יוציא קיום הבא לאחר מכן. משא"כ לפי הסבולה השנייה, שביל"ד קבלו דבריהם רק כאמנותם של טענה וערעור על השטר, ומה דבריהם אמרוים אם השטר צירק קיום, או אין לגבות על פיו כל זמן שיש טענה בגדו. אבל עכשו שנוכל לקיים את השטר אין. בל"ד להתחשב בשום טענות נגדו.

נראה ששאלתנו בדיון קיום שטרות. אם נבין שחכמים הפיקעו מהשטר דין "בנחקרה" יש לעדים זכות להעדי על השטר. מושט שאין "כיוון שהגיד" על עדות. שלא בנחקרה ביל"ד. לפי זה יש לקבל את דבריהם "אנוסים היינו" בתורת עדות, ולבטל את השטר. אבל לפי ההבנה השנייה גם שטר שאינו מקויים יש לו דין של עדות שנחקירה, א"כ אין לעדים זכות להעדי"שם עדות בוגע לעדות שבשטר. ומהו הטענה פוסקת שבאי כתוב ידם יוצא מקום אחר "הורי אלו נאמנים"? השט"מ באמצע ד"ה הורי אלו נאמנים מעלה את השאלה, וזה לשונו: ... קשיא ליה רישא דמתכונין דקחני דין כתוב ידין יוצא מקום אחר הריאלו נאמנים, זהה עדים החתוםים על השטר בעשה. כמו שנחקירה עדותם ביל"ד אלא בעדים שנתקיימו כתוב ידין, והא אמרינו בירוש פ"ק דגיטין בדיון הוא דקים שטרות. נמי לא נבעיכדר'ל וכור' ורבנן הוא דעתך והכא משום עיגונא אקליו בה רבנן. נראה בכוונת השט"מ שאין שטר שאין בו קיום מדברנן אינו שטר, דא"כ קשה להבין איך הקילו בקיים את כההבעל טוען מזוייף להסתמך על עדות השליה. אלא וראי שחכמים לא הפיקעו דין שטר, אלא הצריכו קיום כדי לפ██וק על פי השטר, ובמקרים עיגן. הקילו לסתור על שטר אפילו במקרה של עד אחד. נחוור לדברי השיטה: "יש למור כיוון לרבען מיהא אצورو אשכח באין כתוב ידין יוצא מקום אחר دائ לא מסהדי אינו כתוב ידין לא מפקין ממונא

אפומא דהאי שטרא, והשתא דלא מסהדי אכטב ידן ואמרי אנוסים היינו מהימני מושום הפה שאסור וכו'". לפי דברי השיטה אה"ג אי אפשר להאמין להם בתוות עדות דהרי חזרון ומגידין הם, אלא דנאמנים מושום "הפה שאסר", דהיינו נאמנות צדדיות ולא דין של עדות. בראה שנאמנות זו מבוססת על כך שאי אפשר לקיים את השטר בלבדיהם. אבל אם יבואו עדים לאחר מכן ונוכל לקיים את השטר לא נאמנים והשטר יהיה: כשר לגבוט בו. עיין במאירי לעיל (טו) בפירשו למשנה הראשונה בפרק זה שכח שאמ. האמין למוחזק הטוען שדה זו של אביך היהת ולקחתיה ממנו מושום שיש לו "הפה שאסר", אם באחרך עדים אמרו אנוסים היינו שנאמנים מטעם "הפה ומוציאין מידו. וכן י"ל במשנתנו בעדים שאמרו אנוסים היינו שנאמנים מטעם "הפה שאסר" אם אחרך קיימו את השטר נפל היסוד של נאמנותם, ויש להזכיר את השטר. [עין, בהמשך דברי השיטה בקטע הב' ל שהביא שיטה אחרת הסוברת שם האמיןונו לזכור אנוסים היינו, נפסל השטר ושוב אין לו תקנה אף שאחורי כן נמצאת כת' י. יצא ממקום אחר. וכן משמע מלשון הרמב"ס פ"ג מהל' עדות, סוף ה"ג].

הנפ"מ בין מצבו של השטר לפניו שעדים אמרו אנוסים היינו למצבו לאחר שהאמינו לדבריהם שאנוסים היו היא שעבשו יש על השטר חלות ערור וטענה, ולא נוכל לגבוט ע"פ שטר זה אפילו אם אין טענה כנגד השטר, כגון שלולה איינו בפנינו לפי דעת. היה חולקים שבמגיד משנה או לדעת הרמב"ס במקורה שלא אמרינן תעבינה; כגון בשוגר, כנ"ל, וזאת מושום שלאחר שנאמין להם שאנוסים היו יש חלות ערור על השטר ובידי' לא יגיבו על פי השטר כל זמן שלא מצאו לקיימו מקום אחר (אם הלוה בפנינו ואיינו טוען מזוייף נראה-פשטו שהיא חייב, אי-טענתו מהוה הדואה, והדעת בע"ד במאח' עדים דמי).

נזהר עתה לפירוש השני בדעת ר' ב' בעדים שאומרים "אמנה היה דברינו". רצינו לומר שהשטר נשאר שטר ללא קיום, ושאלנו א' מדויע אינם באמנים? התשובה היא שאין להאמינים בתורת עדות מושום שגם שטר שאינו מקוים הוא שטר ולש' בו דין "כבחקרה" והעדים הם חזרים ומגידים. ר' ב' חידש ש"אין נאמנים" היינו אפילו בתורת נאמנות צדדיות שיש להם בשטר שאינו מקוים מטעם הפה שאסר. ר' ב' סובר שטענת "אמנה" היא טענה שאין לה נאמנות מצד עצמה ומופקעת היא אף מדין נאמנות הייצרת ערור על השטר, וזאת מושום שהעדים מודים בכשרות השטר ושטר שנכתב בכשרות חזקה, היא, שנמסר בכשרות ולשם התחייבות ולא לשם אמנה. ברגע שהעדים מודים על כשרות גוף השטר אם הם אמורים "אמנה" זה כמו תרתי-דסתורי בדבריהם. כמו כן, להו שטוען אמנה נגד שטר שאינו מקוים, ליב' לא יהיה נאמן דין בדבריהם. בין ערךם שלפי ר' ב' החילוק בין ערךם שאמורים היינו, לעדרים שאמרו אמנה היה דברינו הוא בזה: במקרה הראשון בי"ד מקבלים דבריהם בתורת נאמנות המעלערת את השטר; ושוב אי אפשר לגבות ע"פ שטר זה עד דלא יקיים: במקרה השני, השטר הוא שטר שאין בו טענה, ובכל מקרה, שלא בתחרשה טענה נגד שטר זה בי"ד יכולם לגבות על פיו: אבל לפירוש זה השטר הוא עדין שטר שאינו מקוים, ואם הלוה יטען פרעתי בגין השטר יהיה פטור לפי מ"ד מודה בשטר שכחמו צריך לקיימן.

לפי פירוש זה הביטוי "לאأتي על פה ומרע ליה לשטרא" אינו שכן כאן עדות. הפותחת את השטר. יותר מזה: אין כאן אפילו שטר שאינו מקוים, ובשרותו של השטר.

ח. מודה בשטר שכתחבו.

בסוף דברי התוס': "זהא דאית ליה לרוב נחמן דנאמן לומר פרוע הווא בungan דמויף, התס גמי לא מרע לשטריא כלל הלקר מהימן:במגוי". נראת שכונתם היה כר: טענת. פרעתין אינה מוכחתה ע"י השטר, משום שאין השטר מעיד על אי-פרעון. כמו שהעדים נאמנים לומר אנוטים היינו משום שאין שטר להיכוחם, כן הלה נאמן לטען:פרעתין – למורת שיש שטר – משום שאין השטר מכחישו. זאת מפני שעדות על הפרעון היא מחווץ בתחוםה של עדות השטר.

הנה יש לחזור האם שטר מלוה מעיד על כך שהחוב המזוכר בתוכו אינו פרוע, או שאין על כך עדות שטר וرك עובדת תפיסתו של המלוה בשטר מהו ראייה שהחוב אינו פרוע משום "שטרך בידי מי בעי"? עיין בדברי הרמב"ם, הלכות מלוה ולוה, פ"ד, ה"ב וה"ג. הרמב"ם מחלק בין טענת פרעתין ליתר הטענות בנוגע לחייב שבוטע נשבע ונוטל שחלה על המלוה. לדעת הרמב"ם בטענת פרעתין יכול הלוח לחיב את המלוה בשבועות נשבע ונוטל. לעומת זאת, ככל יתר הטענות אין המלוה מחויב להשבע בשבועה זו. רבוותי הורו שלא ישבע המלוה אלא אם טען עליו הלוח שפרעו בלבד שהרי הודה בשטר, ולפרעון הוא עומד, אבל כל אלו הטענות לא כל הימנו לבטל שטר מקוימים . . . וכו'". שמעתי מרביבנו הגראי"ד סולבייצ'יק נר'ז שככל הטענות מוכחות ע"י עדות השטר, שהרי השטר מעיד על כשרותו. אבל אין טענת פרעתין הבאה מכח תפיסת השטר בידי שול המלוה. טענה המוכחת ע"י השטר בטלה, ואינה מחייבת שבועה. טענת פרעתין אינה מוכחת ע"י השטר מחייבת שבועה.⁴

נראת שתוס' הבינו את שיטת ר"ג במודה בשטר שכתחבו צוריך לקיימו, כדיוקנו ברמב"ם, שאין עדות בשטר על אי-פרעון, אלא ראייה בעלמא. וכנגד ראייה זו נאמן הלוח בטעنته שיש לו מיגו⁵. יוצא מזה שישנן שתי הלכות בתפיסה בעל-השטר: בשטרו: (א) תפיסתו משלימה את הגדת השטר ומעניקה תוקף של עדות לשטר; (ב) תפיסתו בתור ראייה והוכחה בעלמא. עיין בחידושי ר' חיים ז"ל על הרמב"ם בהלכות גירושין פ"ו, ה"ט, בנוגע לתפיסת שלוחו של הבעל בגט, שתפיסה זו מהו הוכחה צדעית לבירור היותו שליח. בניגוד לשיטת הראב"ד, שתפיסתו מפעילה את עדות השטר להעדי שהוא שליח, ראה דברינו לעיל, הערת 2.

לבוארה נראת היה לומר שר' הונא הסובר מודה בשטר שכתחבו אין צוריך לקיימו ואין להאמין ללוח בטענת פרעתין, חולק. על ר"ג בדוק בנוגע לנוקדה זו, לדעת רב הונא, ברגע שהלו מודה בכשרות השטר הרי השטר מקוימים על פיו, ומעיד שהחוב

(4) רביבנו הקשה על זה מדברי הרמב"ם בהל' טען ונטען, פ'ג, ה"ח. לפי הרמב"ם שטר מלוה שיש בו עד אחד, והלו טען פרעתין, הרי זה מחויב שבועה ואיינו יכול לשבע ומשלם. מדברי הרמב"ם: משמע שהשטר מעיד (עדות של עד אחד) שהלו לא פרע, שהרי אין לחיבתו שבועה על ידי הוכחה אלא על ידי עדות והשאר קושיא זו בץ'ע.

(5) לדברנו ברור שאין להשות טענות פרעתין לטענת אמרתא. טענת פרעתין אינה מחייבת את עדות השטר, ואילו אמנה מחייבת אותה. קשה להבין מדוע הגם' מקששת אתathy שאלות אלו. עי' בדף יט: "אמר רבא לעולם דקאמר לוה וכדרוב הונא . . . מודה בשטר שכתחבו אין צוריך לקיומו". אפילו לדעת החלק על רב הונא הסביר שהלו באמת. בטענת פרעתין, הילגנו משום שאין הלו מבחייש את השטר, ויש להאמין בungan בוגד ראיית "שטרך בידי מי בעי". משא'כ בטענת אמרתא שהיא טענה המחייבת את השטר, ואין להאמין.

אינו פרוץ. השטר מעיד על כל מה שכירוך בקיומו כשטר (ראה סוף העירה 2), וטענה פרעתי מבטלת תוקפו של השטר להuid על חוב זה⁶.

עיין בדברי התוס' ב'ב דף מט, זז'ל: "ורב הונא דקאמר התם מודה בשטר שכתו א"צ לקיימנו סבר דאפיילו פרוע הוא אינו נאמן לומר במיגו אע"ג דלא מרע לשטרא אלא. א"כ טוען מזויף". תוס' מאנו לפרש את שיטת רב הונא כפירושנו. גם רב הונא מודה שאין טענת פרוע מוכחת ע"י השטר, משום שאין עדות בשטר על אי-פרעון. תוס' שם לא הסבירו א"כ מדוע אין להאמין במיגו דמויף. עלי בתוס' כתובות, דף יט. ד"ה "מודה", שהעלו שאלה זו, ותירצו שאין זה מיגוחזק "דשמא ירא לוה לומר מזויף פן יכחישוهو".

6) הרמב"ם ש פוסק לנגד רב הונא (מלוח ולוח, פ"ז ה"ה) הולך לשיטתו (שם, בהלכה ג') שאין השטר מעיד על אי-פרעון.
ע"ז ב"ברכת שמואל", לגיטיו סי' ז' אות ב', ואות ג' שהעליה שטר מעיד על אי-פרעון, ולפי יסוד זה יש לתרצה קושיא-מופרסתה. מדובר מחייבים את הלוח לשלם למלה כשלוחה טוען פרעתי, והמליה מחייב את השטר, משום שיש חזקה ורוב שהלווה לא פרע (שהרי השטר נמצא ביד המלה), בכל זאת, כלל גדול הוא בד"מ שאין חולכים בממן אחר הרוב. לפי היסוד-הן"ל אין קושיא כלל, על ידי ההזקה הזאת, עובדת אי-פרעון בכלל בעדות השטר, ומחייבים את הלוח, מzn עדות. עיין עוד בש"ת רע"א, סי' קל'ז, ובאור שמה, הל' עדות פ"ג, ד"ה האחرونים נסתפקו.